

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΒΡΑΒΕΙΩΝ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ
ΚΡΑΤΙΚΑ ΒΡΑΒΕΙΑ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ 2017 (εκδόσεις 2016)

**Σκεπτικό της Επιτροπής Κρατικών Βραβείων για τη βράβευση
των Παιδικών - Νεανικών Βιβλίων**

Η Επιτροπή Απονομής Κρατικών Βραβείων Παιδικού Βιβλίου 2017 (εκδόσεις 2016) ανακοινώνει το σκεπτικό βράβευσης των βιβλίων που διακρίθηκαν ανά κατηγορία:

Βραβείο Παιδικού Λογοτεχνικού Βιβλίου

Κώστας Χαραλάς, *Μαύρο πρόβατο στο Τέξας*, εκδόσεις Μεταίχμιο 2016

Το βιβλίο του Κώστα Χαραλά είναι μια εξαιρετική ιστορία, η πλοκή της οποίας ξεδιπλώνεται μέσα από τις δυο παράλληλες πρωτοπρόσωπες αφηγήσεις των εφήβων πρωταγωνιστών της. Τα δυο αγόρια μεγαλώνουν σε μονογονεϊκές οικογένειες, ζουν μια εντελώς διαφορετική πραγματικότητα, με κοινό σημείο αναφοράς τον αθλητισμό: τένις για το παιδί μεγαλοαστικής οικογένειας, μπάσκετ για τον μικρό εργαζόμενο μιας 'προβληματικής' λαϊκής οικογένειας. Αναδεικνύονται έτσι ζητήματα ετερότητας, αλλά με έναν τρόπο υπαινικτικό και όχι επιβλητικό. Οι δυο πρωταγωνιστές εκφράζουν τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους για την πραγματικότητα που βιώνουν, ωριμάζουν γρηγορότερα, μέσα από τις ευθύνες του πρωταθλητισμού και κόντρα στον εγωισμό των γονιών που παίζουν τα δικά τους παιχνίδια μέσω των παιδιών τους, αλλά κυρίως αγωνίζονται να κατακτήσουν τους στόχους τους και να ζήσουν τη ζωή τους, όπως οι ίδιοι την ονειρεύονται. Το βιβλίο διακρίνεται για την εφηβική λαλιά της αφήγησης, τους διακριτούς, αληθοφανείς και 'ζωντανούς' χαρακτήρες του και την πολλαπλότητα των θεμάτων που προσεγγίζει με τρόπο ρεαλιστικό, σκληρό και συγχρόνως αισιόδοξο.

Τα μέλη της επιτροπής επίσης συζήτησαν για δυο ακόμη βιβλία της βραχείας λίστας:

Το βιβλίο *Παπούτσια με φτερά της* Μαρίας Παπαγιάννη (εκδόσεις Πατάκη), το οποίο διακρίθηκε ως ένα ιδιαίτερο μυθιστόρημα μαγικού ρεαλισμού, όπου η ουτοπία και η πραγματικότητα συνδυάζονται με έναν ποιητικό τρόπο διαμορφώνοντας έτσι πολλαπλά επίπεδα ανάγνωσης.

Το βιβλίο **10 μέρες στην τρελογοιγαδιά** της Λώρης Κέζα (εκδόσεις Μεταίχμιο), ένα πρωτότυπο από πλευράς θέματος βιβλίο το οποίο σκιαγραφεί με χιούμορ τη σχέση αγάπης μιας ανατρεπτικής Αμερικανίδας γιαγιάς με τα εγγόνια της. Η σχέση τους, στην οποία «Απαγορεύεται το απαγορεύεται», σπάζει πολλά στερεότυπα, ανάμεσά τους και αυτό της τρίτης ηλικίας, και αναδεικνύει την αισιόδοξη πλευρά της ζωής.

Βραβείο Εικονογραφημένου Παιδικού Βιβλίου

Αχιλλέας Ραζής, Αργυρώ Πιτίνη, **Μελάκ, μόνος**, εκδόσεις Καλειδοσκόπιο 2016

Το βιβλίο της Αργυρώς Πιτίνη (κείμενο) και του Αχιλλέα Ραζή (εικονογράφηση) καταπιάνεται με το δύσκολο, αλλά -δυστυχώς ακόμα- επίκαιρο προσφυγικό θέμα. Ο λόγος της Πιτίνη αιχμηρός, κοφτός, μια γροθιά στο στομάχι. Η συγγραφέας σε ρόλο σκηνοθέτη, μεταπηδά συνεχώς με μαεστρία από τον ποιητικό στον πεζό λόγο, από την τριτοπρόσωπη αφήγηση στην πρωτοπρόσωπη, από τον ενεστώτα χρόνο στον αόριστο. Η επαναλαμβανόμενη χρήση ρημάτων (“...Τρέμει. Φοβάται. Τρέχει. Φοβάται...”) προσδίδει ένα γρήγορο, ασθμαίνοντα ρυθμό στην αφήγηση. Λόγος και εικόνα άρρηκτα συνδεδεμένα: Τα κινηματογραφικά πλάνα του Ραζή, η γεμάτη εντάσεις χρωματική του παλέτα, οι ματιέρες που χρησιμοποιεί, ο τρόπος που εικαστικά το σκοτάδι και ο φόβος γίνονται ελπίδα για καλύτερο αύριο, συνδυάζονται άψογα με τη γραφή της Πιτίνη. Ξεκάθαρες φόρμες οι χαρακτήρες του βιβλίου, αλλά με ακαθόριστα χαρακτηριστικά, υπενθυμίζουν πως ο πόλεμος δεν έχει συγκεκριμένο πρόσωπο. Έτσι κι ο Μελάκ, μια μπλε φιγούρα που τρέχει σε όλο το βιβλίο, με θολό αλλά γεμάτο εκφραστικότητα πρόσωπο, στο τελευταίο φωτεινό κι ελπιδοφόρο τρίπτυχο, αποκτά ξεκάθαρη μορφή και εμφανίζεται σε πρώτο πλάνο κλείνοντας το μάτι στον αναγνώστη σαν να του λέει: “Εδώ είμαι, μη με ξεχνάς”.

Ιδιαίτερη αναφορά αξίζει στην καλαίσθητη έκδοση του βιβλίου: Το σχήμα του, η ποιότητα του χαρτιού, η εκτύπωση κι η επιμέλεια της έκδοσης, συντελούν στην ανάδειξη της δουλειάς των δύο δημιουργών και προσδίδουν χαρακτήρα και μοναδικότητα στο βιβλίο.

Το βιβλίο **Παιδικά όνειρα** της Μαρίνας Μιχαηλίδου-Καδή (κείμενο) και της Ντανιέλας Σταματιάδη (εικονογράφηση) εκδόσεις Πατάκη, είναι επίσης ένα εικονογραφημένο βιβλίο που συζητήθηκε για τη διαχρονικότητα του θέματος του, για τον ευαίσθητο τρόπο με τον οποίο προσεγγίζει τα παιδικά όνειρα αλλά και την απαισιόδοξη, πεζή αντιμετώπισή τους από τους ενήλικες. Εντύπωση έκανε στην επιτροπή η μαγική, γεμάτη ζωντάνια, ταξιδιάρικη και εύστοχη εικονογράφηση της Σταματιάδη στην οποία παρεισφρέει έξυπνα και η έννοια της πολυπολιτισμικότητας. Η διγλωσσία του κειμένου, ελληνικά και αγγλικά, είναι άλλο ένα πλεονέκτημα του βιβλίου καθώς το ‘ανοίγει’ και σε ξενόγλωσσο κοινό.

Το βιβλίο **Το σπίτι το δικό μας** του Βαγγέλη Ηλιόπουλου (κείμενο) και της Μαρίνας Στελλάτου (εικονογράφηση) εκδόσεις Παιδική Νομική Βιβλιοθήκη, είναι άλλη μια περίπτωση που απασχόλησε την επιτροπή κυρίως για τον τρόπο που προσεγγίζει το θέμα των αστέγων. Ο Ηλιόπουλος και η Στελλάτου συνθέτουν ένα πολύχρωμο παζλ στο εσωτερικό ενός ακινητοποιημένου αυτοκινήτου που αποτελεί τη μοναδική στέγη ενός άνεργου πατέρα και της κόρης του. Το ονειρεμένο, από εικαστική άποψη, καταφύγιο μοιάζει σαν ένα patchwork όλης της υδρογείου κι έρχεται σε πλήρη αντίθεση με τη μουντή και δυσοίωνα πραγματικότητα που βιώνουν οι χαρακτήρες. Ο λόγος του Ηλιόπουλου είναι ώριμος, λιτός και περιεκτικός, χωρίς περιττούς μελοδραματισμούς. Τα εύλογα ερωτήματα της μικρής ηρωίδας της ιστορίας σε συνδυασμό με τη χρήση-επεξεργασία φωτογραφιών από τη Στελλάτου, δίνουν ένα ακόμα πιο ρεαλιστικό αποτέλεσμα, αλλά κι ένα δυνατό μήνυμα.

Ένα ακόμη βιβλίο που συζητήθηκε για την ανάδειξη του βραβείου ήταν το **Οχ χταπόδι λάθος πόδι** των Αντώνη Παπαθεοδούλου (κείμενο) και Πέτρου Μπουλούμπαση (εικονογράφηση) εκδόσεις Παπαδόπουλος. Η έξυπνη ιστορία με το Γιάννο το χταπόδι, που τα πόδια του μπερδεύονται μεταξύ τους και αναλαμβάνουν λάθος επάγγελμα το καθένα, η έμμετρη γραφή με τις διασκεδαστικές ομοιοκαταληξίες, τα κωμικά περιστατικά, αλλά και η αφαιρετική, ευρηματική και χιουμοριστική εικονογράφηση του Μπουλούμπαση, όλα συνάδουν στη δημιουργία ενός απολαυστικού βιβλίου που γνωρίζει αλλά και σέβεται το νεαρό κοινό στο οποίο απευθύνεται.

Βραβείο Εφηβικού - Νεανικού Βιβλίου

Αλεξάνδρα Μητσιάλη, **Ξυπόλυτοι ήρωες**, εκδόσεις Πατάκη 2016

Το μυθιστόρημα της Αλεξάνδρας Μητσιάλη **Ξυπόλυτοι ήρωες** (εκδόσεις Πατάκη), που κέρδισε το βραβείο εφηβικού βιβλίου, ανήκει στην κατηγορία μυθιστορήματος που ασχολείται με γεγονότα της πρόσφατης ιστορίας. Μολονότι ιστορικό, είναι ένα βιβλίο με έντονο το σχολιασμό της κοινωνικής πραγματικότητας της εποχής και των κοινωνικών/ταξικών διαστρωματώσεων, ενώ ο ψυχολογικός φωτισμός των χαρακτήρων καθιστά την ιστορία των καθημερινών ανθρώπων που έρχονται κοντά στον αναγνώστη και αναπνέουν μαζί του. Η Μητσιάλη, για να γράψει το μυθιστόρημα αυτό, μελέτησε σε βάθος τις υπάρχουσες πηγές, συνέλεξε και επέλεξε στοιχεία ώστε το βιβλίο της, αν και μυθοπλαστικό, να έχει όχι μόνο αληθοφάνεια αλλά ακρίβεια και πιστότητα στα γεγονότα. Πτυχές της ιστορίας της πόλης της Θεσσαλονίκης αλλά και γενικότερα των σελίδων της Γερμανικής Κατοχής που ελάχιστα έχουν θιγεί μέχρι στιγμής στη Λογοτεχνία για Νέους -όπως για τους Εβραίους της Θεσσαλονίκης και για το Ξυπόλυτο Τάγμα- ζωντανεύουν με τρόπο που γοητεύει το σημερινό αναγνώστη. Η ιστορική επιστήμη έχει προχωρήσει στην

έρευνα του Εβραϊκού ζητήματος στη Θεσσαλονίκη και ανέδειξε το πολύπτυχο του θέματος αναφορικά με το διωγμό τους και την υφαρπαγή των περιουσιών τους, αλλά επίσης και τον τρόπο που κάποιοι –Χριστιανοί/αντάρτες– προσπάθησαν να τους βοηθήσουν και να τους σώσουν. Από αυτό το υλικό η Μητσιάλη άντλησε στοιχεία και τα περιέκλεισε σε μια πλούσια, πολύμορφη αφήγηση. Το βιβλίο, πληθωρικό στις σελίδες του, στους χαρακτήρες του, στα γεγονότα που συναρμολογούν μια πλοκή που συναρπάζει, είναι πράγματι ένα μυθιστόρημα με την κλασσική σημασία του όρου. Και επιπλέον είναι ένα μυθιστόρημα που δίνει πρωταγωνιστικό ρόλο όχι μόνο στα πρόσωπα αλλά και στην ίδια την πόλη. Η κατοχική Θεσσαλονίκη αναπαρασταίνεται με ακρίβεια και η περιδιάβαση στην πόλη δίνει στον τωρινό περιηγητή της πληροφόρηση και συγκίνηση.

Η πόλη αποτελεί το φόντο και στο άλλο σημαντικό μυθιστόρημα που προτάθηκε για το βραβείο αλλά μειοψήφησε, την **Αμαρτωλή πόλη** του Μάνου Κοντολέων (εκδόσεις Πατάκη). Η πόλη, η σύγχρονη πόλη, μια πόλη σκληρή και αδυσώπητη με τους νέους ανθρώπους στην εποχή της οικονομικής κρίσης, έχει επίσης ρόλο πρωταγωνιστικό. Οι χαρακτήρες με το ψυχολογικό βάθος που τους προσδίδεται αντιπροσωπεύουν τις πολλές διαφορετικές εκδοχές μιας δύσκολης πραγματικότητας. Ο ρεαλισμός αποτελεί βασικό ατού του μυθιστορήματος.

Βραβείο Βιβλίου Γνώσεων για παιδιά

Έλσα Μυρογιάννη, **Τα φαντάσματα του Θόδωρου Παπαγιάννη**, εκδόσεις Καλειδοσκόπιο 2016

Το βιβλίο **Τα φαντάσματα του Θόδωρου Παπαγιάννη**, γραμμένο από την Έλσα Μυρογιάννη σε ύφος προσιτό στα παιδιά και εικονογραφημένο με φωτογραφίες από το αρχείο Θόδωρου Παπαγιάννη, εστιάζει στα εντυπωσιακά γλυπτά που δημιούργησε ο γλύπτης και Καθηγητής της Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών Θόδωρος Παπαγιάννης με υλικά που συνέλεξε μετά τα βίαια επεισόδια και την καταστροφική φωτιά στο Πολυτεχνείο το 1991. Η Έλσα Μυρογιάννη επιλέγει το λογοτεχνικό είδος της βιογραφίας διαγράφοντας έναν πλήρη κύκλο από τα παιδικά χρόνια του Ηπειρώτη καλλιτέχνη, ο οποίος ξεκίνησε από το χωριό του το Ελληνικό Ιωαννίνων, φοίτησε σε σχολεία, που όλα, από το δημοτικό σχολείο του χωριού του μέχρι το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, αποτελούν προσφορά Ηπειρωτών ευεργετών, και αφού έμαθε, ταξίδευσε, είδε, δημιούργησε, δίδαξε, ξαναγύρισε στο γενέθλιο τόπο του και θεμελίωσε το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης 'Θ. Παπαγιάννης'. Παρόλο που το κέντρο ενδιαφέροντος της καλαίσθητης έκδοσης είναι αναμφισβήτητα οι υπερμεγέθεις τοτεμικές φιγούρες των Φαντασμάτων, που σαν υπερκόσμια ξόανα και αποτρεπτικά σκιάχτρα έρχονται από το παρελθόν για να μας οδηγήσουν στο μέλλον, η βιογραφία του καλλιτέχνη δίνει τη δυνατότητα στον

αναγνώστη όχι μόνο να παρακολουθήσει την πορεία του γλύπτη μέχρι την κορυφαία στιγμή της δημιουργίας του, αλλά παράλληλα τον ενθαρρύνει να συνδέσει τα Φαντάσματα τόσο με το ελληνικό τοπίο, αγροτικό και αστικό, όσο κυρίως με μια πλούσια καλλιτεχνική παράδοση αιώνων. Και επιπλέον, αποκαλύπτοντας το ιστορικό συγκείμενο μέσα στο οποίο γεννήθηκαν, καλεί σε έναν γόνιμο προβληματισμό για θέματα σύγχρονης ελληνικής ιστορίας, όπως τις αρχές του διαφωτισμού, ζητήματα παιδείας και εκπαίδευσης, αλλά και πολιτικής -Ποια είναι τα όρια της δημοκρατίας;- και τέχνης, όπως η εκφραστική και συμβολική δύναμη των υλικών, το έργο τέχνης στο δημόσιο χώρο, ή ο ρόλος της τέχνης στην άρθρωση πολιτικού λόγου. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το κεφάλαιο που αναφέρεται στην επανομηματοδότηση των πολύσημων Φαντασμάτων, όταν τοποθετηθούν σε διαφορετικά χωροχρονικά περιβάλλοντα, π.χ. στο μουσείο Μπενάκη εν μέσω οικονομικής κρίσης ή στο Βυζαντινό και Χριστιανικό μουσείο, όπου συνδυασμένα με συνθέσεις με θέμα το ψωμί, αποκτούν πρόσθετες θρησκευτικές και αρχετυπικές συνυποδηλώσεις.

Η επιτροπή συζήτησε ακόμη το βιβλίο ***Με τους ζωγράφους της Πινακοθήκης Αβέρωφ*** (συγγραφή Μαρίζα Ντεκάστρο, εκδόσεις Ίδρυμα Ευαγγέλου Αβέρωφ-Τοσίτσα 2016), το οποίο αποτελεί έναν εξαιρετικό εικονογραφημένο Οδηγό για νέους, και όχι μόνο. Μάλιστα το συγκεκριμένο βιβλίο δεν περιορίζεται αποκλειστικά στους επισκέπτες της Πινακοθήκης, αλλά αφορά κάθε φιλότεχνο, αφού η συγγραφέας, με τη βοήθεια 22 πινάκων της μόνιμης συλλογής καταφέρνει με τρόπο απλό και ενδιαφέροντα να ενημερώσει τον αναγνώστη για την εξέλιξη της ζωγραφικής στην Ελλάδα, αλλά και τα κυριότερα κινήματα και τάσεις της ζωγραφικής που παρατηρήθηκαν διεθνώς τον 19^ο και 20^ο αιώνα.

Επιπλέον η επιτροπή συζήτησε και το βιβλίο ***Πράκτορες του Πλανήτη: Η εκδίκηση του Πουφ*** (συγγραφή Ελένη Ανδρεάδη, *Μεταίχιμο* 2016), το δεύτερο μιας πολυβραβευμένης σειράς, που έχει ως θέμα την ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος απέναντι στις κλιματολογικές αλλαγές. Σε παιγνιώδες ύφος, έντονη χιουμοριστική διάθεση και με δυνατότητα χρήσης νέων τεχνολογιών, το βιβλίο καταφέρνει να εμπλέξει το παιδί-αναγνώστη τόσο στην αφηγηματική διαδικασία όσο και σε περιβαλλοντικές δράσεις.